

LA COL·LACIÓ DE TESTIMONIS D'UN TEXT

La col·lació de testimonis d'un text (*collatio codicum*) és la segona operació fonamental de la fase de *recensio* del mètode de crítica textual. Després de l'estudi dels testimonis i de la transcripció del text transmès en cadascun dels testimonis (*fontes criticae* o *recensio*), l'examen de la tradició prossegueix amb la col·lació o comparació de les lliçons que presenten els diferents testimonis conservats d'un text. Es tracta, però, d'una operació que només es pot portar a terme quan un text es conserva en més d'un testimoni.

L'objectiu d'aquesta operació és identificar possibles lliçons variants entre els diferents testimonis d'un text, és a dir, els segments de text que no coincideixen entre un testimoni i un altre. Gràcies a aquesta identificació dels passatges que presenten variants, es podran analitzar detingudament els diversos tipus de variants (*examinatio* i *selectio*) i, finalment, traçar les relacions que presenten els diversos testimonis del text (*constitutio stemmatis codicum*).

Per fer la col·lació, és imprescindible aplicar uns criteris clars i seguir un protocol que permeti distingir els diferents passos successius d'aquesta operació:

- 1) Transcripció de les lliçons de tots els testimonis del text.
- 2) Comparació de les lliçons a partir d'unitats de text de referència.
- 3) Identificació dels passatges que presenten variants.
- 4) Llistat del conjunt de variants de cada unitat de text.
- 5) Llistat de les variants significatives.

Criteris de col·lació

- S'han d'haver identificat tots els testimonis del text amb una sigla.
- S'han d'haver identificat les unitats en què es divideix el text; per exemple, estrofes i versos.
- S'ha de partir de transcripcions diplomàtiques o semidiplomàtiques dels testimonis. Aquestes transcripcions s'han d'haver fet seguint els mateixos criteris.
- S'ha de seleccionar un dels testimonis que transmet el text per utilitzar-lo com a testimoni de base de la col·lació. Aquest testimoni farà de referència per comparar les lliçons de tots els testimonis i identificar les possibles variants. Generalment se selecciona el testimoni més net i complet.
- Per comparar les lliçons de tots els testimonis, és útil fer una taula que permeti posar de costat la lliçó que transmet cada testimoni.
- En el cas de les obres en vers és útil partir del vers com a unitat de text per fer la comparació de lliçons.
- Un cop es tenen les lectures de tots els testimonis per a cadascun dels fragments de text que es volen comprar, es marquen els fragments de text que no coincideixen, és a dir, les variants.
- Tot seguit, s'elabora una llista amb el conjunt de totes les variants que es detecten en cada unitat de text analitzada (per exemple, el vers). En aquesta llista tant es tenen en compte les variants formals com les variants significatives.
- Per fer la llista s'indica en una línia la lliçó del testimoni de base de la col·lació, seguida de la sigla de tots els testimonis que transmeten la mateixa lliçó; cadascuna de les lliçons variants identificades en altres testimonis s'indiquen en les línies successives.
- Quan s'identifiquen les variants és important tenir en compte la correspondència d'extensió del text entre les diferents lliçons.
- Quan s'indiquen els testimonis que transmeten cada lliçó, és útil seguir sempre el mateix ordre (per exemple, per ordre alfabètic de la sigla).
- Si un mateix testimoni presenta més d'una lliçó (perquè s'han fet correccions, omissions i addicions), és important indicar-ho i identificar cada lliçó. Per fer-ho es poden utilitzar xifres després de la sigla del testimoni o es poden afegir comentaris entre parèntesis.
- Finalment, a partir de la llista que recull totes les variants, s'elabora una segona llista que contingui únicament les variants significatives (fonològiques, morfològiques, lèxiques, omissions, addicions). Per tant, es deixen de banda les variants purament gràfiques.

FITXA DE COL·LACIÓ

Identificació dels testimonis del text

Taula de col·lació de testimonis

Vers:

<i>Testimoni (sigla)</i>	<i>Text</i>

Testimoni de base per a la col·lació

Llista de variants de cada vers

Identificació de variants significatives

Activitat

L'activitat consisteix a fer una col·lació del poema 51 d'Ausiàs March, "Tal só com cell qui pensa que morrà", a partir de les transcripcions diplomàtiques fetes prèviament a classe de tots els testimonis del text.

Manuscripts

A – París, Bibliothèque Nationale, ms. esp. 225, f. 183r-183v

B – París, Bibliothèque Nationale, ms. esp. 479, f. 44v-45v

C – El Escorial, Real Biblioteca del Monasterio de San Lorenzo de El Escorial, ms. L.ijj.26, f. 31r-32r

D – Madrid, Biblioteca Nacional, ms. 2985, f. 46v-47v

E – Madrid, Biblioteca Nacional, ms. 3695, f. 178r-179r

F – Salamanca, Biblioteca Universitària, ms. 2244, f. 50r-50v

G – València, Biblioteca Universitària, ms. 210, I, f. 118r-118v

H – Saragossa, Biblioteca Universitària, ms. 210, f. 41v-42r

I – Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 10, f. 55v-56r

K – Barcelona, Biblioteca de Catalunya, ms. 2025, f. 50r-50v

N – Nova York, Hispanic Society of America, ms. 2281, p. 103-104

Edicions antigues

b – Barcelona: Carles Amorós, 1543, f. 17v-18v

c – Barcelona: Carles Amorós, 1545, f. 19r-19v

d – Valladolid: Sebastián Martínez, 1555, f. 29r-29v

e – Barcelona: Claudi Bornat, 1560, f. 23r-24r

INSTRUCCIONS DE L'ACTIVITAT

Cada alumne té assignats dos versos del poema 51 d'Ausiàs March per fer l'activitat.

L'exercici s'ha d'elaborar a partir de la fitxa de col·lació presentada en aquest document. Cal identificar els versos assignats i completar les diverses parts de la fitxa seguint les instruccions que trobareu a continuació. Per facilitar la tasca es proposa un exemple de col·lació dels versos 1-2 del poema que pot servir de model.

Objectiu de l'activitat

L'objectiu d'aquesta activitat és aprendre a posar en pràctica una de les operacions metodològiques fonamentals de la fase de *recensio* en la crítica textual: la col·lació de testimonis d'un text i la identificació de variants. D'acord amb [les fases i operacions del mètode d'edició filològica](#), després de l'estudi dels testimonis del text i de la transcripció de cadascun dels testimonis, l'examen de la tradició prossegueix amb la col·lació de testimonis, és a dir, la comparació de les lliçons que presenten els diferents testimonis conservats d'un text. Aquesta operació s'aplica en casos de textos conservats en més d'un testimoni i permet identificar possibles lliçons variants entre els diferents testimonis d'un text, és a dir, els segments de text que no coincideixen entre un testimoni i un altre.

Trobareu més informació sobre la col·lació i la identificació de variants a la pàgina [Recensio: la col·lació de testimonis](#) que hi ha a l'apartat 3.3 del campus virtual de l'assignatura.

L'activitat consisteix a fer la col·lació i la identificació de variants dels testimonis manuscrits del poema 51 d'Ausiàs March, partint de les transcripcions diplomàtiques penjades al campus virtual.

Metodologia

L'activitat pretén recollir tres passos fonamentals del protocol de col·lació: la comparació de lliçons dels testimonis, la identificació en forma de llista de totes les variants i la identificació de les variants significatives. És per això que consta de tres parts successives: (1) taula de col·lació de testimonis; (2) llistat de variants; (3) identificació de variants significatives.

Part 1: Taula de col·lació de testimonis

Completeu les taules de col·lació de cadascun dels versos que us han estat assignats del poema 51 d'Ausiàs March. S'han de copiar totes les lliçons de cada vers tal com es presenten en tots els testimonis manuscrits del poema.

- Indiqueu el número de vers de col·lació a l'encapçalament de cada taula.
- Les taules consten de tantes files com testimonis manuscrits hi ha del poema. A la primera columna de la taula s'identifica cada testimoni amb la sigla en què és conegut per la tradició. A la segona columna s'hi ha d'afegir el text que transmet cada testimoni del vers assignat.
- Ordeneu els testimonis per ordre alfabètic de les sigles dels testimonis manuscrits.
- Consulteu la transcripció de cada testimoni del poema 51 d'Ausiàs March al dossier "[Poema 51 - Transcripcions diplomàtiques](#)" del campus virtual.
- Copieu la transcripció dels versos que us han estat assignats de cada testimoni i afegiu-la en la columna de text de la taula de col·lació corresponent de cada vers, seguint les identifications dels testimonis per sigles que hi ha a cada fila.
- Assegureu-vos que copieu el vers que correspon, ja que en les transcripcions els versos no estan numerats.
- Elimineu les possibles notes de la transcripció i deixeu el text net de crides.
- Reviseu les identifications dels testimonis i les lliçons que transmet dels versos que heu col·lacionat.

Part 2: Llista de variants

Preneu el testimoni A com a testimoni base de la col·lació i feu una llista de totes les variants que detecteu en els versos assignats.

- Anoteu les variants seguint l'ordre de les paraules dins de cada vers, des de l'inici fins al final.
- Deixeu una línia en blanc entre els grups de variants.
- Per a cada grup de variants, recolliu primer el segment de text del testimoni de base en lletra rodona i identifiqueu en lletra cursiva les sigles dels testimonis que reporten la mateixa lliçó, sempre començant per A i seguint l'ordre alfabètic. A la línia de sota recolliu les variants d'altres testimonis, amb el text en lletra rodona i les sigles dels testimonis en cursiva.
- Identifiqueu sempre els testimonis que reporten cada lliçó, siguin un o més. Seguiu l'ordre de testimonis de la taula de col·lació (ordre alfabètic).
- Tingueu en compte quan una variant afecta un segment de text en un o més testimonis o quan només afecta una paraula. És fonamental a l'hora d'identificar quin segment de text es pren com a unitat de referència per llistar correctament totes les variants.
- Tingueu en compte les majúscules i minúscules, les aglutinacions i separacions de paraules i tots els casos en què s'usen signes diferents per representar una lletra (*f/s, u/v, i/j, ff/f, ll/l, etc.*).
- No cal que tingueu en compte les abreviatures com a variants. Si les lletres desenvolupades coincideixen amb les lletres del testimoni de base de la transcripció, es considera que tots dos testimonis reporten la mateixa lliçó.
- Feu constar les lliçons il·legibles a partir del signe [...] i les correccions dels testimonis a partir del ratllat per als fragments cancel·lats i a partir dels parèntesis angulars <> per a les correccions afegides a la interlínia o al marge.

Part 3: Identificació de variants significatives

Partint de la llista de la part 2, recolliu i identifiqueu **només les variants substancials o significatives**, és a dir, aquelles que poden tenir implicacions fonològiques, morfològiques, lèxiques, sintàctiques, mètriques, d'ordre de paraules, de contingut, addicions, omissions o llacunes materials. Per tant, no s'han de fer constar ni les separacions i aglutinacions de paraules, ni les majúscules i minúscules, ni l'ús de signes gràfics diferents per representar una mateixa lletra (consonant o vocal).

- Anoteu la lliçó del text base (A), amb els testimonis que transmeten la mateixa lliçó, i a la línia de sota identifiqueu les variants significatives dels altres testimonis.
- Per identificar les variants significatives, feu un salt de línia per a cada tipus de variant. Recolliu la variant en rodona i els testimonis que la transmeten en cursiva.
- No cal indicar la tipologia de variants.
- Tingueu en compte que en un mateix segment de text, entre els diversos testimonis, hi pot haver diferents tipus de variants. Identifiqueu cada tipus de variant del mateix segment de text.
- Podeu agrupar les variants formals en una mateixa línia, separades per una barra inclinada /.

Si totes les variants que detecteu en un vers són formals, en aquesta part **heu d'indicar que no hi ha variants significatives.**

Vegeu el model de col·lació i identificació de variants dels versos 1-2.

COL·LACIÓ DE TESTIMONIS DEL POEMA 51 D'AUSIÀS MARCH

Model d'exercici

Nom i cognoms: Anna Fernàndez-Clot

NIUB: [professora]

Versos: 1-2

Part 1: Taula de col·lació de testimonis manuscrits

v. 1

<i>Testimoni</i>	<i>Text</i>
<i>A</i>	<T>Al fo com çell / qui penfe que morra
<i>B</i>	Tal fo com lom qui penfa q(ue) morra
<i>C</i>	Tal so com cell / qui pensa que morra
<i>D</i>	<u> Tal fo com çell quipenfaque morra
<i>E</i>	Tal som com çell / qui pensa que morra
<i>F</i>	Tal fo com cell quj penffa que mora
<i>G</i>	Tal fo com çell qui penfa que morra
<i>H</i>	A Tal com çell q(ui) penfa q(ue) morra
<i>I</i>	Al fo com cell / qui penfe que morra
<i>K</i>	<t> Al fo co(m) çell qui penfa q(ue) morra
<i>N</i>	¶ Tal fo com [...] quj penfa que mora

v. 2

<i>Testimoni</i>	<i>Text</i>
<i>A</i>	E jal han left / moltes ve(us) la sentença
<i>B</i>	E ia lan left moltes ve(us) la sentença
<i>C</i>	e ja l'an lest / moltes ueus la sentença
<i>D</i>	ejalan left moltes veus la sentença
<i>E</i>	e ja lan llest / moltes veus la sentença
<i>F</i>	E ja llan llest moltes ueus la sentença
<i>G</i>	e ja lan left moltes veus la sentença
<i>H</i>	E ia lan left / moltes veus la sentença
<i>I</i>	E jal han left / moltes ve(us) la sentença
<i>K</i>	E ia lan left moltes veus la sentença
<i>N</i>	E ya lan left moltas ve(us) la sentença

Part 2: Llista de variants

v. 1

<T>al *A*

Tal *BCEFG*

<u> Tal *D*

A Tal *H*

Al *I*

<t> Al *K*

¶ Tal *N*

fo *ABDFGIKN*

so *C*

som *E*

manca *H*

çell *ADEGHK*

lom *B*

cell *CFI*

[...] *N*

qui penfe que *AI*

qui penfa que *BGHK*

qui pensa que *CE*

quipenfaque *D*

quj penffa que *F*

quj penfa que *N*

morra *ABCDEGHIK*

mora *FN*

v. 2

E jal han *AI*

E ia lan *BHK*

e ja l'an *C*

ejalan *D*

e ja lan *EG*

E ja llan *F*

E ya lan *N*

left *ABDGHKN*

lest *C*

llest *E*

lleft *F*

moltes *ABCDEFGHIK*

moltas *N*

veus *ABDEGHKN*

ueus *CF*

la sentença *ABCGI*

la sentença *D*

la sentença *E*

la sentença *FN*

la sentença *H*

la sentència *K*

Part 3: Identificació de variants significatives

v. 1

<T>Al A / Tal BCEFG / ¶ Tal N

- Al I
- A Tal H
- <t> Al K
- <u> Tal D

fo ABDFGIKN / so C

- som E
- manca H

çell ADEGHKd / cell CF Ibce

- lom B
- [...] N (*text il·legible per llacuna material*)

v. 2

la sentença ABCDEGI / la sentença FN / lantença H

- la sentència K